

ЊИВА

Ратарски недељни лист.

Број 16.

18. (5.) априла 1915.

XVIII. год.

Претплата је: 3 круне на целу годину.
Излази сваке недеље.

Уредништво и наклада «Њиве» је:
Budapest, Egyetem-uteza 4.

Излази и на мађарском, словачком, рушњачком, румунском и немачком језику.

Јаван рад са опћом снагом.

Ако ове године сав пољопривредни посао у своје доба и људски посвршујемо, после победоносно свршенога рата провешћемо многе идуће године на миру.

Дај Боже, да нам се ова нада испуни! Зна се, да наши пољопривредници познају своје дужности, да нико боље од њих не воли своју отаџбину, своју домају. Изузев по нека места, свугде је пољски рад посвршиван. Жене, девојке, старци и деца па чак и господари, све до последњег надничара, стоје у браздама: свако то има по неко оруђе у рукама па ако не ради баш себи, оно помаже другима да раде. Газде и раденици споразумели су се око тога, да заједнички обаве пролећне и летње ра-

дове. Понављамо, да тога ради нема нигде беде и невоље.

Но државници, који управљају нашом државом, морају ради тога што рат траје ево већ девети месец, да предвиде много што-шта, како би и даље потпомагали наше газде, да би они своје пољске радове несметано посвршивали. Ванредне наредбе наших државника оправдава овај светски рат и ванредно стање у које смо са њега доспели.

Ради промењених прилика постао је пољопривредни рад — народним радом. Од рада тога зависи даље напредовање народа, он је залога и победама наше јуначке војске.

Да би се осигурало, да ће се овај најважнији општи интерес постигнути, те ако би ипак нужно било да местимце извесне земље обраде саме власти — то је министар пољоприв-

www.nb.rs

вреде, преузвишени г. барон Имре Гиљањи, у најновије доба наредио: да се свако може лично принудити да ради — а тај рад се онда обавља као јавни рад опћом снагом.

Шта се дакле разуме под тим називом: опћа снага?

Разуме се то: да ако се у јавноме интересу извесни посао не да друкчије урадити, да власт може свако лице обвезати на личну радњу, на услугу, и да се за ту радњу могу употребити и припреге. Тај се рад некад звао у старо доба робота или и сараори.

Бива да је и у мирно доба потребан овај опћи рад нпр. при поплавама да се бране насипи: при пожарима да се спасавају људски животи и имања, да се спречи да пожар не захвати даље. Ово данашње наређивање опће снаге на рад исто је то, само што сад бива у већој мери, срећеније и обухвата много више света.

Кад се нареди рад са опћом снагом, јавни рад добија сваки човек наплату. Дакле рад се не тражи бесплатно. За сваку личну услугу и за сваку другу работу припада накнада, која се рачуна била по надници или ђутуре. Ова накнада је са једном петином, 20 по сто, већа него што је у томе селу надница или ђутурица била просеком у прошлој години у то исто доба године. Колика је при радним радовима просеком та накнада, то одређује надсолгабиров или градоначелник по податцима које му набави било у варошима, Економски Одбор, било у селима, Опћинско

Поглаварство. Овој просечној награди додаје се још петина приде. Надницу у готовом новцу исплаћиваће Опћинско Поглаварство а новце набавиће од оних, у чију се корист радило том са опћим или јавном снагом.

Речи закона који говори о јавноме раду гласе ево овако: «Ако се неки неодложни економски рад не може да обави друкчије, може власт и то наредити, да се овај рад посвршује са опћим, јавним радом.»

Јоште ваља о томе послу знати и следеће: Од овога јавнога рада само је онај опроштен, који врши ма каквоу ратну службу. Не може се на јавни рад притегнути ни онај, који у исто доба, а у интересу опће опскрбе, врши било у своме било у туђем газдинству исто тако важан и прешан економски рад, сличан ономе послу, ради којег је наређен опћи рад. Са јавним радом може се обавити само онај посао, кога није био кадар да обави сам газда или његов арендаш а без своје кривице. Јавни рад ваља тако употребити, да се њиме по утврђеном распореду обави нужни економски рад свуда тамо, где се иначе не би могао без њега да обави. Јавни рад може се онда наредити, када му је распоред на предлог Опћинског Економског Одбора надсолгабиров одобрио. Наредба опћега, јавнога рада, објављује се уобичајеним начином унапред, па ко на позив власти лепим не изиђе на јаван рад — може га власт и принудити да мора доћи. Пре него што ће се наредити јавни рад, сачиниће месна власт именик свију оних, који су

обвезани на тај јавни рад, да се зна на какове се може ослонити — ако дође до употребе јавнога рада.

Сваки разуман човек одобриће преузвишеном г. министру Имри Гиладельју ове његове строге наредбе; јер ће сваки човек разумети, да он ово наређује само у корист ратара. Којима и то ваља тумачити, ти су заклетници непријатељи своје отаџбине.

Свака стопа земље роди берикстом не само у нашу корист, него у корист целе наше државе — а држава смо ми, који смо код својих кућа, а и наша храбра војска, која се јуначки бори на свим пољима. И народ, и војска љуто би осетили, ако би нас, што не дај Боже, омахнула жетва што нам иде.

То ми не можемо, то ми не ћемо допустити — докле нас тече и једнога!

Не остављајмо земљу незасејану.

Наша војска потребује тако много хлеба, да је нама економима, који код куће остајемо, најпреча дужност, да се удвострученом вредноћом трудимо, засејавши сваку стопу земље, да осигурамо потребу хлеба наше војске и наше домовине. Свако треба да увиди, да само онда можемо победоносно из овога рата изаћи, ако сваку ратну потребу задовољити умемо. Поред муниције је најважнија потреба храна.

У томе погледу са добрим примером иду унапред државе, које се уз нас бију, нарочито Немачка Царе-

вина на свакоме кораку настојава, да у држави не остане ни једна стопа земље празна и да се и така земљишта засеју, на која се до сада ни мислило није. Огромна шумска земљишта долазе онде под анов и мотику, та земљишта ако нико други а оно ће заробљеници обрађивати и засејавати већим делом са кромпиром. Немачка предвиђеност тако далеко иде, да и празна земљишта и празне плацеви (кућишта) по варошима засејавају са кромпиром или другом корисном биљком шта више у Берлину, у тој једној од највећих вароши на свету, варошки бантовани и варошке баните засејавају кромпиром.

Не заостајмо дакле ни ми. Та око села обично многе плодне земље остају незасејане, када би све те обрадили, преорали и засејали јечмом, кромпиром и другим корисним биљем, могли би производити количине које милијоне вреде.

Није сада важно питање шта нам ваља на тим земљиштима сејати, та то је сад сасвим свеједно, шта саде, где пре ништа није родило, производимо, главно је да земља род донесе и не остане у парлогу.

Једно нам ипак ваља имати на уму, да земљу, која је за ту цел згодна, треба да засејемо са таким биљем, која рано зре, које већ јуна — јула дају жетву. Така биљка је у првом реду рани кромпир и то нарочито неке врсте, које већ јуна месеца дају хране ако је земља добро спремљена, савесно поорана и пођубрена. Рани кромпир имаде и на

шпаци добру цену. Особито онда можемо то постићи ако себи узмемо труда пре сетве кромпир приморамо да клија и то на тај начин, да га у сандуче метнемо, на топломе месту неколико недеља држимо (у кујни, у соби или топлој комори) све дотле, док не почне клијати. Тако проклијали кромпир посадимо крајем марта и то тако да клица увек горе лежи. Врло брзо се развија и изванредну богату жетву даје кромпир у томе случају, ако земљу савесно урадимо, ако је она у растреситом стању, и ако ју пођубримо са суцерфосфат-амонијаком (од тога вештачког ђубрета дајмо око 156—200 кила по катастралноме јутру или све по једну шаку око сваке кућице кромпира), јер суперфосфат услед фосфорне киселине у врло великој мери пожурује зрење кромпира и даје економу гаранцију, да ће му кромпир, који на споменути начин посеје дати велику жетву и велику чисту добит.

Користи ће нам донети ако на тим местима производимо и рани кукуруз за јело, рани пасуљ, рани купус, јер све то биље даје хране у време, када још немамо новог брашна.

При засејавању тих иначе празних земљишта немојмо само на то мислити, да тако биље производимо, које нам раним зрењем пре жетве даје хранљиве материје, него нам ваља производити и свако друго биље, особито на производњу јечма и кукуруза обратимо пажњу, јер обе те биљке дају изванредну људску храну, а уједно служе за храну животињама; што нам ваља свагда

имати на уму, јер не смемо сву храну од животиња одузети и за храњење људи употребити, будући да би тиме наша стока на десетине година страдала. Та већ је то велика незгода, да услед повећаног трошења мяса опада број стоке, због чега морамо велику пажњу обратити хранењу и одгојивању младе стоке, а то ћемо најбоље спровести употребом тако зване «снажне» хране, на који начин ће нам бити могуће понушити онали број одрасле стоке.

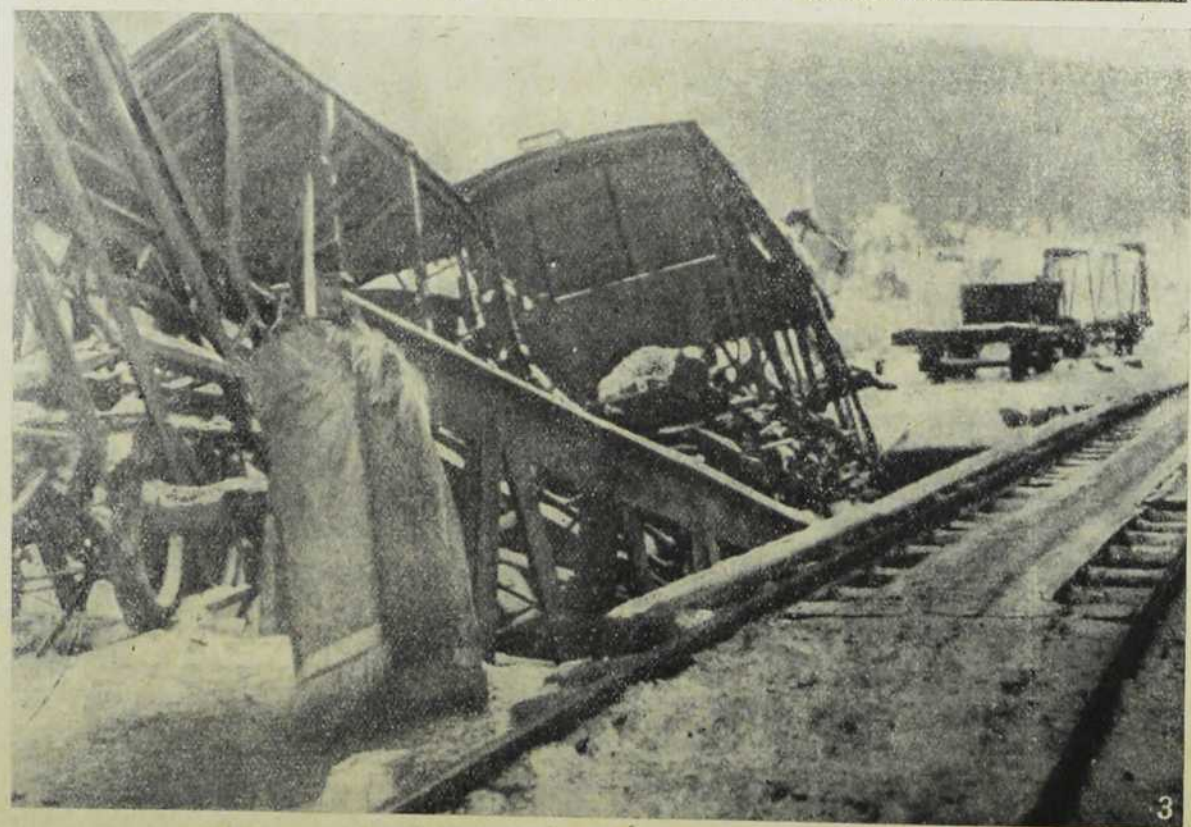
Будућност и напредак Угарске државе не зависи једино од јунаштва наших синова, који ће све и сва учинити за домовину своју, него зависи нарочито од нас економа, и овај рат ће нам само онда донети правога великога успеха, ако сваког газда срце буде за домовину било, ако сваки газда увиди, да му ваља удесетостручити вредност не само себе ради, него у интересу домовине своје.

Савест у газда само оних општина може бити мирна, у којима хатарима не остаје ни стопа земље незасејана. Само газда таке општине заслужује признање за његово домолубиво понашање.

КРОНИКА.

Огледало светскога рата.

Најпозванији војени стручњаци изјављују, да руски нападај на нашу војску у Карпатима не може већ више дуго трајати. Кад се снегови већ отопи, те узмогну велика одељења војске опета ићи по путевима,

Са севернога ратишта: Хусарски трен. — Разривен жељезнички мост.

познато је, да ће у јужној Пољској отпочети нови нападаји од којих ће се Руси само тако моћи бранити, ако мале посаде које су тамо оставили у већој мери појачају. Та појачања не ће моћи из других крајева додати, него их морају довести из Карпата.

Занета је за дивно чудо, како се аустро-угарска војска чврсто држи у својим положајима напрема нечувеној надмоћној сили руској. Човек би мислио да ће она руска војска која је опсађивала Пшемисл, па се после предаје његове придружила руској војсци у Карпатима јако претегнути на руску страну. А шта видимо? Видимо да Руси, жртвујући немилицие силесију својих војника, не могу ипак да постигну никаквих успеха. Руси су понекад заузели по неки вис у Карпатима, притисли су и понеки комадић земље, али нису могли себи да осигурају пута у Угарску, па чак ни да му се приближе.

Гласовити војсковођа немачки генерал Хинденбург изјавио је, да се већ види јасно да су Руси већ поустали не само са својом војском, него да им нестаје већ муниције. По ономе како Руси сад војују, познаје се да већ не ће више дуго ратовати. Ако икоме, то се генералу Хинденбургу може веровати, да је оно истина што он каже; јер је он човек бестрастан па се већ у много прилика доказало, да овај војсковођа уме зрело да просуди све прилике, те се оно обистинјава што он каже.

Како би се могло наше воћарство унапредити? *

Написао: Стјепан Којдл — Пожега:

У «Wiener Landwirtschaftliche Zeitung» од 4. октобра 1910. под насловом «Unsere Obstausfuhr nach Deutschland im Lichte der Statistik» вели др. Хајнрих Третина међу осталим и ово: «Воћарство је мерило, које показује ступањ народно-господарствене зрелости у појединој земљи, јер на повишењу продукције тла нема само појединац интереса, већ са становишта прехране и цели народ. Што се интензивније господари, то се одузима и тлу више блага и то већи је број становника, које дотична земља прехрањује. Данас је наше воћарство у сваком погледу интензивна грана господарства, коју морамо са свим силама ојачати и проширити (побољшати); јер ништа не би било неугодније за наше народно господарство, које тражи што боље искоришћивање тла, него кад би допустили, да нас иноземни конкуренти истисну са тржишта.»

Надаље др. Х. Третина вели, да наша монархија пружа најјејачије природне прилике за продукцију разног воћа.

* Извод из истоимените књижнице поштованог писца, са његовом дозволом.

Бод нас не посвећује се нити издалека она пажња воћарству, као што то бива у другим напредним земљама. Разуме се, да то по нас није хвале вредно, у толико више, што воћарство, обзиром на своју важност, игра у народном господарству велику улогу. Пегледамо ли наше воћњаке, тад се морамо у највише случајева управо згражати над стањем, у којем се налазе засађене воћке. Човек, који путује нашим крајевима те се занима за воћарство, добива опажањем уверење, да се наше воћарство не ће тако дуго подићи на сталан степен напретка, догод га не будемо реорганизовали, т. ј. поставили на здрав темељ!

Настојаћу, да укратко прикажем начин и пут, којим би се имало поћи, жели ли се око подизања нашег воћарства постићи потпуни успех.

Пре свега морам констатовати, да до саме садње воћака у појединим нашим крајевима без претходног програма и сталног система не полажем велику важност, јер сам уверен, да се са самом садњом воћака без обзира на врсте дотичног воћа не ће моћи воћарство никада подићи на ону висину, на коју би се обзиром на наше климатске прилике, тло и положај могло и морало да дође.

Уверен сам, да би у појединим нашим крајевима могло воћарство већу корист доносити, него виноградарство, с разлога, јер се воћарство с обзиром на поднебље, положај и тло може и тамо с успехом терати, где винова лоза не успева или где се добивају вина лоше ка-

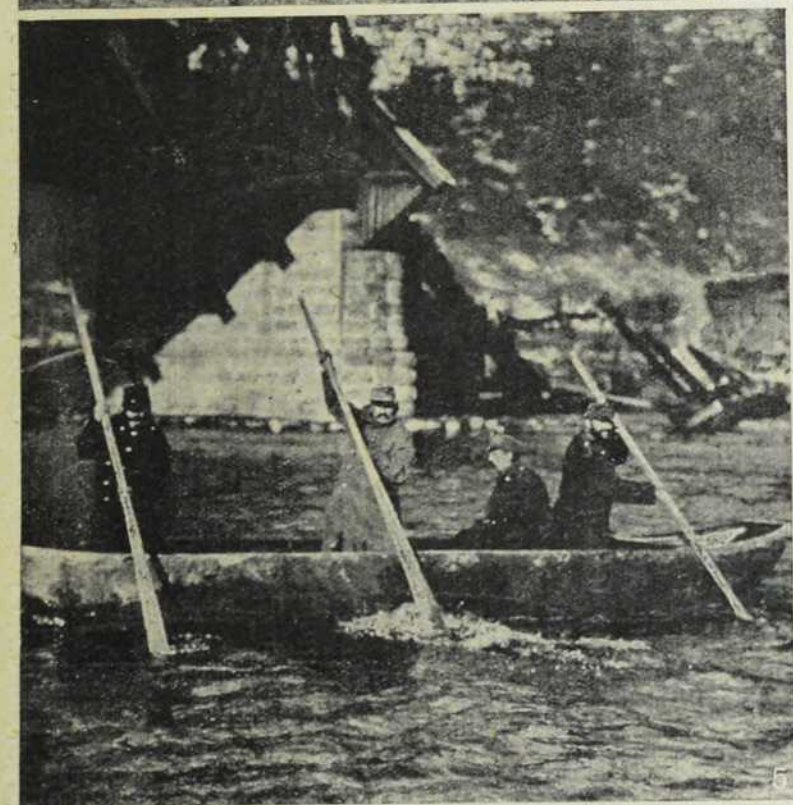
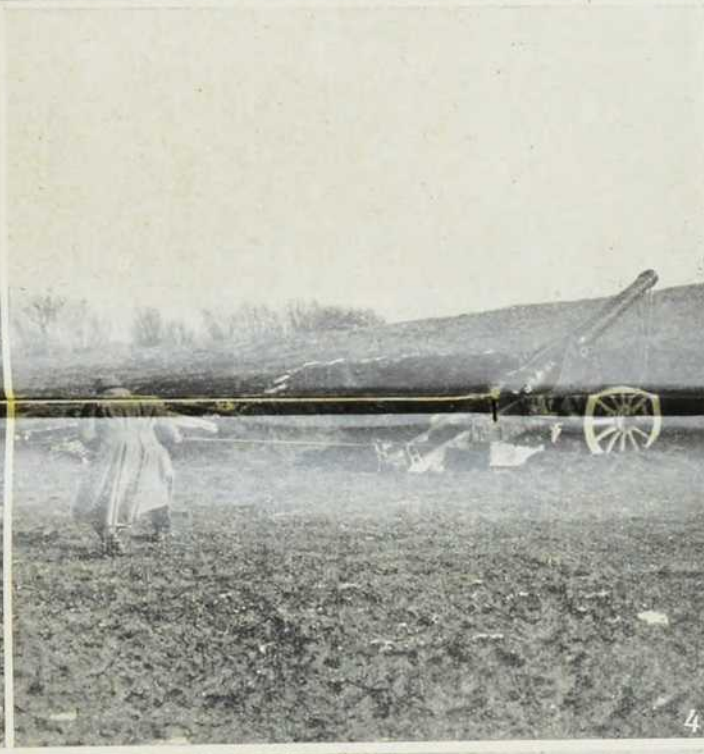
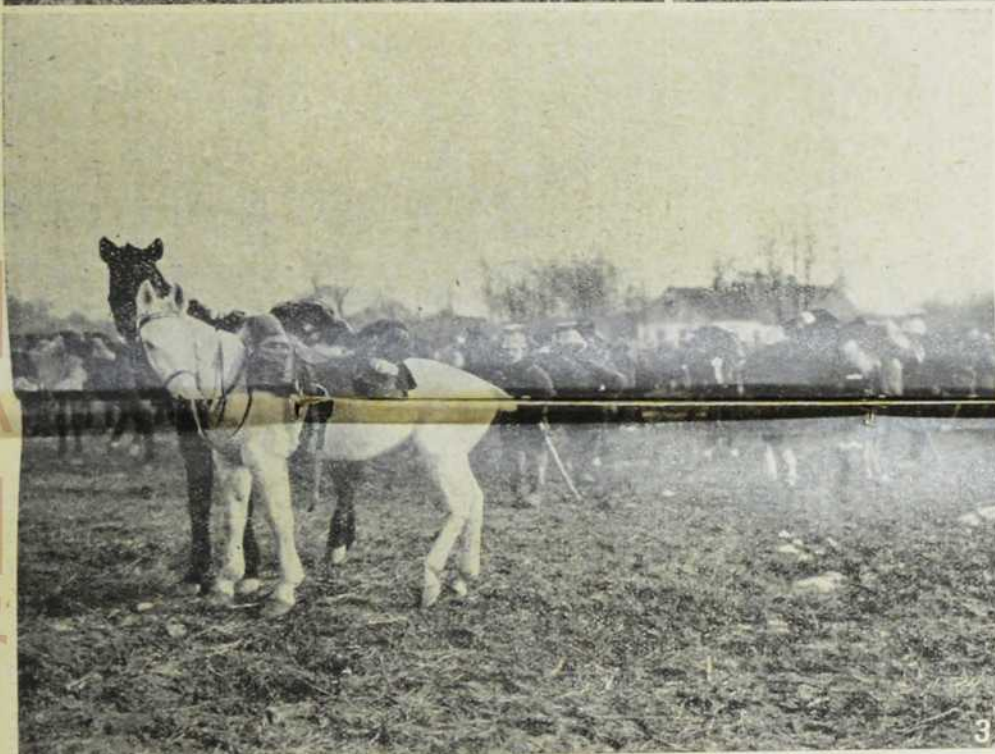
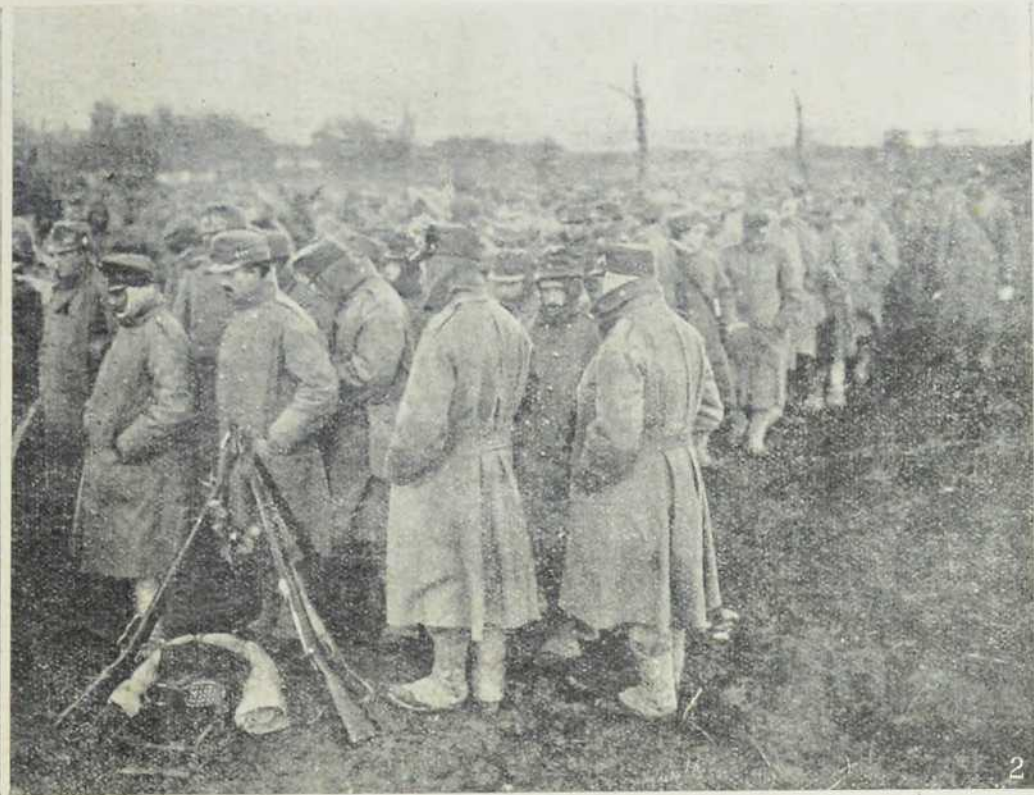
квоће, која немају никакову цену (пробу). Ово је потоње врло важно питање, јер вина имаде вазда достатних количина, док воћа не може бити никада превише, пошто се воће не троши само за ужитак, већ и као храна, те за лечење.

Предела, који су обзиром на поднебље, тло и положај неприкладни за виноградарство, требали би се с тога бавити воћарством, јер ће од тога имати највећу добит, претпостављајућ, да цели рад оснују на ваљаном темељу.

Не само у крајевима, који су неприкладни за виноградарство, већ свагде, где имаде згодног места, ваљало би засновати воћњаке, јер ће нам се то, уз ваљану основу и напредну негу воћака, правовремено обирање, врстање, паковање и спремање продуцираног воћа, вазда добро исплаћивати.

Приликом разних разговора с нашим сељацима о подизању воћарства добива се често пута — када човек наговара људе на садњу и негу воћака — овај одговор: «Е, ми би смо воћке садили и неговали, кад би смо знали, да ће нам се труд и трошак наплатити, т. ј. кад би већ у напред били уверени, да ће нам уложена главница одбацивати одговарајуће камате.» Или: «Не ћемо засадити и неговати воћке, јер смо се уверили код наших суседа, да им се то не исплаћује» итд. На све то одговарам ово:

Јесте, истина је, да се воћарство не исплаћује у оном случају, ако се приликом заснивања воћњака не пази

1. Мазга у служби санитеца. — 2. Призор у табору. — 3. Хулани у табору. — 4. Пуцање. — 5. Пионири на раду.
6. Домобранска артиљерија на походу.

Са севернога ратишта.

на избор воћа и врсте дотичнога воћа и ако се засађене воћке пусте на миру! Овакове лоше изабране и мањкаво или никако неговане воћке за кратко време закржљаве те коначно сасвим пропадну.

Каткад се ипак који од власника засађених воћака досети, да би добро било, кад би своје воћке мало «приштуцао» и у «ред» ставио!

То «штуцање» и у «ред» стављање воћака обавља он тако, да каквом секиром или тупом шилом прикрати без разлике све гране и гранчице, а због тога је дотична воћка на више година лишена оних својих органа (плодних гранчица, цветних пупа), на којима се развија плод.

Не само то! О каквом окапању, ђубрењу, таманењу штетника на воћкама, обрани од општеивања са стране марве, белењу вапном итд. нема ни говора, а да о ваљаном проређивању крошње у каснијим годинама и не говорим. Разуме се, да се у таквим приликама не може говорити о користи, коју би имале одбацити засађене воћке.

Размислимо само, како би изгледали наши виноградни, да их сваке године не обрежемо, и то ваљано, надаље да их не окапамо три до четири пута, не штрцамо три до четири пута, не сумпоримо, не вежемо итд.? Би ли виноградни боље изгледали, него већи део наших воћњака? Нама је јасно, да ће наши виноградни само онда донашати редовно корист (бербу), ако их ваљано обрежемо и иначе негујемо; а знамо и то, да у противном случају не само

не ће рађати, већ ће и сасвим пропасти! Када дакле знадемо да виновна лоза потребује за свој развитак и своју плодовитост хране и ваљане неге, тада нам мора бити јасно и то, да то исто потребују и наше воћке; јер засађене, а не неговане воћке не само да не могу рађати, већ морају закржљавити и — како сам навео — коначно сасвим пропасти.

Да нам постане воћарство доиста уносна грана народног господарства, ваља пре оснутка воћњака или садње воћака уопће уважити ове тачке и упуте.

Познато је, да имамо разног воћа (јабука, крушака, шљива, трешања, ораха итд.), а од сваког воћа разних врста, нпр. од јабука: Bellefleur жути, London pepping, Ананас царевка, Ripston pepping, Коксова наранџаста царевка, Ребрача бела зимска итд. — Од крушака: Деканка зимска, Olivier de Seres, Војвоткиња ангулемска, Madame Favre, St. Germain d'hiver, Дилова масловка, Добра Векослава од Аврана итд.

Према томе било би сасвим криво, кад би когод мислио, да се при оснутку воћњака има или мора засадити од сваког воћа «по нешто» или од свих врста односног воћа по неколико стабала; јер би овакав поступак био већ унапред неуспехом крунисан.

Него како да се поступа? питаће многи. Ево овако:

Пре него што се било где заснује воћњак, има се вазда затражити стручњачки савет. Дотични стручњак-воћар прегледаће тло, положај,

Са севернога ратишта: Завејана локомотива. — Погон марве на војничке клацице.

информираће се о климатским приликама дотичне околице, о досадањем воћу и врстама итд. На темељу својих опажања саставиће стручњак воћар програм (основу), према којој ће се имати провеети оснутак воћњака и цели даљи поступак са воћкама. Стручњак ће установити, које воће да се у даним приликама на велико сади и узгаја, а нарочито које врсте дотичног воћа. Узмимо, да је по стручњаку установљено, да у одређеном крају од свега воћа најбоље успевају јабуке. А кад би сада ко мислио, да се могу на темељу тога мишљења засадити у дотични крај све могуће врсте јабука, тај би био на кривом путу: јер ако и успевају у дотичном крају од свега воћа најбоље јабуке, то тим није уједно и речено, да морају и све врсте јабука у том крају једнако добро успевати. Стручњак мора дакле установити не само воће, већ и врсте дотичног воћа, које се имају у дотичном крају на велико — по америчком начину — засадити.

У крајевима, где воћарство још није развијено пак се због тога не може установити, које би се врсте односног воћа имале под постојећим приликама на велико засадити, ваља употребити тако зване покусне воћке (Probe oder Sortenbäume), помоћу којих је омогућено и на малом простору и брзо испитати оне врсте јабука и крушака, које да се у дотични крај на велико засаде. На овакве се покусне воћке нацени или накалами више врста јабука односно крушака (може се на поједину воћку накала-

мити до 50 разних врста јабука или крушака; гласовити помолог † Обердик накаламио је чак 300 врста односног воћа на једну једину воћку), које брзо започну рађати. Оне врсте, које се показују за постојеће прилике најприкладнијим, засаде се након довршеног покуса на велико. Овај начин искушавања врста врло се препоручује и с тога разлога, што се могу на малом простору и брзо — како је познато — узгојем из семена. Покажу ли се овакве нове врсте јабука или крушака бољима од до сада гајених врста, тад се могу боље врсте с овим новим врстама прецепити. Не би наиме било напредно, кад би се мислило, да је доста изабрати, односно установити врсте дотичног воћа за одређени крај једанпут за увек — у нади, да је тиме довршено даље проучавање нових врста. Овај поступак значно би: уместо напредовати — назадовати. Напредовати се може само на темељу резултата непрестаних покуса. У интересу је дакле напретка воћарства, да се нове врсте односног воћа у поједином крају без престанка искушавају: јер само на тај начин постићи ће се око унапређења воћарства потпуни успех.*

(Наставиће се.)

* Писац препоручује овде поједине врсте воћа за поједине жетареве у Хрватској и Славонији.

За наше винограде. За уништавање пероноспорне свакако је «Fetocid» бољи од модре галице. Он је најсигурније, најбоље и најјефтиније средство против пероноспоре. Ц. кр. министарство за пољопривреду у Бечу га је прокушало више пута, а исто тако и виноградска школа у Кобленцу.

Краљ за потпору уметника. Његово Величанство је даровало одбору за потпомагање страдајућих сликовних уметника износ од 20,000 круна. Краљ је већ пре био иетом одбору даровао већу своту, да потпомогне оне уметнике, који су услед рата запали у беду.

Краљ и 100 годишњи баркар. Године 1849. боравило је у Стреси, на језеру Лаго Мадори, отмено друштво. Неког дана превезао је баркар Антонио Болонгаро троје младе господе, који му заборавише платити прописану превознину, 30 центесима по особи. Један од те господе био је млади краљ Франц Јосиф I., што је баркар касније сазнао. — Ових дана добило је Његово Величанство из Стресе писмо Болонгарових унучади, којим јављају, да њихов деда ових дана навршује 100. годину живота, а при том је споменута и «неплаћена превознина од 1849.» Његово је Величанство сетило се згоде и стогодишњем баркару дало послати 200 лира, да се одштети за неплаћених 30 центесима.

Радостан догађај у немачкој царској кући. Како јављају, родила је немачка престолонаследница здраву принцезу. Вест о том радосном догађају изазвала је по свој Немачкој велику радост, па сви листови приопћују чланке, у којима се изражава велика љубав свеколиког немачког народа према владајућој кући Хохенцолерна.

Именовање генерала пешачтва П. Саркотића. Како службени лист јавља, именovalo је Његово Величанство, на предлог заједничког министра финансија, Стевана п. Саркотића генерала пешачког земаљском поглавицом за Босну и Херцеговину, а за заменика поглавице др. Драгутина Унkelхајзера, дојакoшњета државног тајника у Хрватскоме Министарству.

Одважност поморског частника. За стражарења по Јадранском мору напла је торпедјача наше ратне морнарице мину, што

се била одкинула од котве. Сви покушаји да се мина дигне на брод, остали су без успеха, а ради валова није се могла момчад укрпати у чмац. Па ипак треба мину учинити нешкодљивом. Видећи, да не иде на други начин, бацио се поручник линијског брода Алфред Терх преко палубе у море, те ухвативши прекинуто уже, довукао је мину на торпедјачу. Одважан је частник брат храброг заповедника наше подморнице «У. XII.»; за тај свој чин примио је похвално признање заповедништва ратне морнарице.

Читуља. У Дубровнику умрло је прошле недеље умировљени епископ Задарско-Далматински др. Никодим Милаш. Покојник је написао врло много стручних књига у нашој православној богословској књижевности.

Дружичало. У прошли понедељак учињен је у нашем православном свету помен мртвима по гробљима молитвама и преливањем њихових гробова. Том приликом могли смо се уверити, како ми православни Срби већином занемарујемо своја гробља. То је жалосна сведоџба како смо мало захвални својим предцима. По гробљима и по школама цени се просвећеност данашњег нараштаја.

Бесплатни стручни савети газдама. Сваки земљорадник добија бесплатног стручног савета, ако га иште од саветујућег одбора газдинских академија. Газдама у Пештанској, Фехерској, Бачкој, Толнанској и Барањској жупанији даје савета — одбор газдинске академије у Мађаровару; газдама пак у Чанадској, Арадској, Темешкој и Торонталској жупанији газдинска академија у Дебрецену.

Забрањена продаја жетве. Угарска је влада забранила продају овогодишње жетве у напред, т. ј. пре саме обављене жетве, а све евентуално већ склопљене погодбе прогласила ништитнима. Та се забрана односи на све врете рода осим вина и воћа. Прекршитељи забране казниће се затвором до два месеца или глобом до 600 круна.

Немачки други ратни зајам. На други ратни зајам уписали су Немци 9 милијарда и 60 милијона марака. Ова ће се грдна свота још и повисити док стигну уписи војника, који су још на бојним пољима.

Чуј нас Боже...!

Млого моји мили
 Што су овде били,
 Ено их у боју
 Крваву и љуту,
 Вију се и туку
 К'о арслани љути.
 Тако браћо мила!
 Бог је ваша сила!
 Са небеса Он вас гледа
 И пропасти Он вам не да,
 За праведну зар —
 Кад с' борите ствар.
 Но још једно Свемогући:
 Чуј нас Боже, Теби с' може
 Ти помози, Ти учини
 Како би се моји мили
 Опет око својих свили,
 Па да добро —
 Буде нама свима!

У Кумани, 1915.

С. А. М. парох.

★ * ★

Брдско коњаништво.

Брдско коњаништво! Ово чини се готово као шала, али овај рат, учинио је могућим, што се иначе приказује немогућим, рекох: иначе приказује немогућим! Одузео је јахачу његова коња и поставио га уз пешака у стрељачки ров. Место да обавља смеоцу извидничку службу на коњу, далеко иза непријатељевих леђа, мора коњаник да се у стрељачким рововима скривајући се шуња к непријатељу, место да подузима атаке с развитом заставом, мора се вратити преко јарака, скакати у крчевине и место сабљом мора да

убија непријатеља кундаком своје карабинке. Да је прави коњаник и то кадар, доказали су наши хусари код Лиманове, где су јуришем отели главну позицију Руса и тако одлучили битку. А при томе нису имали ни кундака својих карабинки, већ су допатама, секирама и тољагама ударили на непријатеља и тако га смлавили.

Кад сам посетио ратиште у Руској Пољској, више пута сам видио коњаништво у стрељачким рововима, како немачке, тако и аустријско драгоне и угарске хусаре. Коњи су били смештени далеко иза фронта у селима; јахачи су се сместили у своја заклоцишта, направили су оgrade од жице и пешке ишли у патролу. Немачки коњаници у својој сивој одори још су како-тако пристајали у овај нови бојни распоред. Ове би године такођер наше коњаништво добило ноуу одору, али у том је букнуо рат и све су основе о новој опреми остале засад свирала на врби.

Али рат је створио још веће чудо од наших хусара. Синови пустара и равнице морали су се претворити у планинаре. Збацио их је с коња и научио, како ће се вратити по брдима, и тако их претворио у брдске коњанике, брдске хусаре. Одиста није шала, кад човек мора да у чизмама од овчије коже и остругама обавља опходе кроз столетне шуме, где је нападао снег до појаса. Али што је војна управа требала да учини с коњаницима? Зар их је требала пустити у равници, док је горе потребан сваки прет, који може одапети пушку? Покушао се дакле смиони подхват — и успео је. Хусари, драгони и улани научили су и то.

Горе на Ужочком кланцу лежи хусарека бригада генерала Ботмера, те је запремила врло важан положај, о који Руси крше своје зубе. Већ се и пре одиковала ова бригада — у брдском рату. То је било на почетку операција, које су се свршиле тиме, да су Руси били протерани с Ужочког кланца. Онда су Ботмерови хусари имали налог, да затворе становиту горску линију. Сјајно су решили своју задаћу, ишли су у патролу као искусени тиролски цареки ловци. Ниједна непријатељска извидница, ниједна патрола није прошла кроз њихов ланац, а уз то су им још допали руку многобројни заробљеници. Њихове прирођене војничке врлине, њихов општри вид и

исти тако општар слух накнадеше недостатно искуство. Такав ће хусар радије погинути, него да не изврши заповед коју је примио. Да споменем само један пример!

За бојева на Ужоку предао је заповедник војне групе хусару заповед, што ју је требало доставити батаљуну, који је држао врх једног брега. Частник који је отпремао момка, није му смео казати име врха, али му је описао пут тако тачно, како је само могао. Била је тако мркла ноћ, терен тако тегобан, непријатељ тако близу, тако да је заповедник одредио нека се заповед отпреди тек у јутро, Хусарски је частник међутим хтео показати господину генералу, какве врајје момке има, одабрао је једног од својих вилењака и описао му пут:

— Иди најпре три километра пољским путем, онда крени првом стазом лево, другом десно, а онда се погни још две хиљаде корака горе на врх. Онде да си ми нашао батаљун, а ако га не нађеш, однеће те ђаво... бизоњ иштен!...

У поткрену налога следила је мало краћа псовка, јер није било много времена. Хусар је узјахао свог коња и подужом клетвом хтео је уверити свог частника, да ће наћи батаљун, макар платио главом.

Изгубио се у мраку...

У најближој близини врзле су се непријатељске патроле. У јоданаест сати почео је јездити, а у три сата била је потврда о примитку заповеди у рукама заповедниковим.

То су војници од главе до пете.

— Претпостављени очекује, да ћеш извршити налог...

Налог се изврши.

Тако добије хусарски вод заповед, да држи једну позицију, тако дуго, пошто по то, док стигну појачања.

Млад је кадет заповедник вода. Укопају се пред крајњим кућама села, а онда опскрбе своје коње. Прави хусар најпре помисли на свог коња, а тек онда на себе. Коњи су смештени острагу у сигурном закљоништу, да их не може дохватити тана.

Две сатније козака крећу против четрдесет хусара, али ови леже у својим стрељачким рововима и својски се бране. Козаци ударе јуришем на њих, једанпут, двапут — узалуд. Напокон допреме топ и за толико час стоји

све село у пламену. Разваљено село такођер је село. А заповед је гласила, да се село мора држати, док дођу појачања. Хусари дакле држе село. Руси са свих страна јуришају на њих.

Кад су стигла појачања и опет протерала Русе, нађоше сву четрдесеторицу једног до другог без главе. Славно су изгинули сви до једног. Одолевали су, док су могли, а како су одолевали, о томе су осведочили разваљено село и мртви козаци, који су лежали око њиховог рова. Сваки је умро на месту, које му је било одређено — ни један се није вратио коњима. Ни један није дигао руке у вис, да се преда. Борили су се до горког, али ипак лепог војничког свршетка. Не на коњу нити у седлу, већ као обични пешади у стрељачким рововима...

У Б... сам видео, како једна пуковнија Ботмерове бригаде креће горе на врх кланца. Дивна ли призора, кад видиш такве момке, такве хусаре! А кад сам тачније онамо погледао, опазио сам, да је сваки од њих прикопчао на седло пешачку лопату. Како сам касније дознао, сваки је хусар на своју руку прибавио себи лопату — од мртвих или од рањених. Кома то није било могуће, купио је лопату и платио за њу из свог џепа десет круна.

Наше брдско коњаништво већ је до сада испунило много сјајних страница у нашој ратној повести.

«Нар. Нов.»

Е. К.

Одговорни уредник: ЧИКА-СТЕВА.

Мађарска газдинска Задруга

образује бесплатно сеоске задруге, газдинске кругове и арендашка друштва и даје бесплатна савета у свима задругарским пословима. Земљоделцима даје бесплатна упутства при куповању земље, те држи исказ земља, продаваца и купаца. Ко је рад земље да купи или да прода, нека ту своју намеру јави Мађарској Газдинској Задрузи. Адреса је ова: Budapest, IX., Üllői-út 25. szám.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Преплатна је цена недељном, илустрованом, ратарском листу Њиви само 3 круне годишње. Поред ове малене претплатне цене добијају наши поштовани претплатници календар на дар, као божићни поклон Њивин — читаоцима.

Кад смо пре седамнаест година основали ратарски недељни лист Њиву нагласили смо: да смо ради да листом овим по јефтину цену уносимо у српску ратарску кућу здраву и корисну поуку, да забавним начином поучавамо српскога ратара корисноме знању и умењу — зарад његова свестрана напретка а у времену, у коме се свако живи отима да напредује. — Прелистајте нашу Њиву од године 1898. па до данас, па ћете се уверити из сваког ретка: да смо се поштено трудили, да се приближимо циљу, који смо истакли. Велики и неочекивани одзив, којег је стекао лист наш међу српским ратарима за ових седамнаест година излажења свога ободрава нас, да прионемо из све снаге и даље: да наша Њива буде из дана у дан све боља и лепша, а тиме српскоме ратару милија. — У то име излазиће Њива и од сада са овим подесним насловом сваке недеље једанпут, на целом табакуну овако лепе глатке артије, урешена лепим и одабраним сликама и доносиће у свакоме броју: поуке из пољоделства, вођарства и из сваке друге гране кориснога рада; учиће ратаре пчеларењу, гајењу стоне и пернате живине; извештаваће га о новостима у народу и држави, казиваће му шта бива по свету; саопштаваће му земаљске и државне законе и уредбе; поучаваће га у разним важнијим грађанским пословима; одговараће на његова питања и упутиће га како да се помогне у својој нужди и потреби. — Овако лепо урешен, јефтин, забавно-поучни, недељни лист као што је наш лист Њива, — снажиће Србина ратара у борби живота за његов опстанак и напредак. У то име молимо све Србе ратаре који радо читају и читањем се пријатно забављају и поучавају: да се претплате на Њиву одмах од првих бројева, а ми ћемо им лист слати тачно и уредно. Лист је наш јефтинији и од погачица, зато га нико не може добити на вересију. — Претплата се шиље на адресу:

A Nyiva kiadóhivatalának Budapest, IV., Egyetem-utca 4.